

<https://doi.org/10.16926/eat.2026.15.11.pl>

eLocator/Article ID: eat-2026-npb-03

Dorota SZYMBORSKA

<https://orcid.org/0000-0003-3983-3934>

Uniwersytet WSB Merito w Warszawie

e-mail: dorota.szymborska@warszawa.merito.pl

Katarzyna ZIĘBAKOWSKA-CECOT

<https://orcid.org/0000-0002-1414-3630>

Uniwersytet Radomski im. Kazimierza Pułaskiego

e-mail: ziebakowska@uthrad.pl

Wykorzystanie narzędzi sztucznej inteligencji przez rodziców małych dzieci – poczucie własnej skuteczności i kwestie etyczne

Jak cytować [how to cite]: Szymborska, D., & Ziębakowska-Cecot, K. (2026). Wykorzystanie narzędzi sztucznej inteligencji przez rodziców małych dzieci – poczucie własnej skuteczności i kwestie etyczne. *Edukacyjna Analiza Transakcyjna*, 15, Article eat-2026-npb-03. <https://doi.org/10.16926/eat.2026.15.11.pl>

Streszczenie

Przedmiotem artykułu jest korzystanie z narzędzi sztucznej inteligencji w codziennych praktykach opiekuńczych i edukacyjnych przez rodziców małych dzieci (w wieku 0–6 lat); N = 103. Celem badania było poznanie zakresu wykorzystania AI w życiu rodzinnym, sposobu postrzegania związanych z nim korzyści i obaw oraz czynników różnicujących korzystanie z AI. Zastosowano kwestionariusz ankiety oraz Skalę Uogólnionej Własnej Skuteczności (GSES). W wyniku badań wyróżniono dwie grupy rodziców: użytkowników AI (45,6%) oraz nieużytkowników AI (54,4%). Respondenci korzystają z AI najczęściej w sposób incydentalny i zadaniowy. Narzędzia te służą głównie do generowania pomysłów na aktywności, wyjaśniania trudnych zagadnień oraz wspierania organizacji codziennych obowiązków; nie przekładają się jednak na zmniejszenie obciążenia czasowego rodziców. Badani wyrażają obawy co do skuteczności ochrony prywatności podczas korzystania z AI. Rodzice niekorzystający z narzędzi sztucznej inteligencji tłumaczą to brakiem takiej potrzeby, brakiem zaufania do wiarygodności generowanych treści oraz brakiem ochrony danych. Część z nich wyraża gotowość do korzystania z AI. Poziom poczucia własnej skuteczności nie różnicuje użytkowników i nieużytkowników AI. Wyniki badań pozwoliły na sformułowanie tezy o selektywnej otwartości rodziców wobec AI oraz rekomendacji praktycznych w obszarze wsparcia rodzin w rozwijaniu kompetencji cyfrowych.

Słowa kluczowe: sztuczna inteligencja, duże modele językowe, wykorzystanie sztucznej inteligencji w życiu rodzinnym, rodzice małych dzieci, poczucie własnej skuteczności.

Wprowadzenie

Rozwój sztucznej inteligencji (AI) przekształca niemal wszystkie obszary współczesnego życia, w tym także funkcjonowanie rodziny. W procesie cyfrowego rozwoju małych dzieci to rodzice pozostają najważniejszymi wzorcami, kształtując postawy dzieci, nawyki oraz zachowania związane z korzystaniem z technologii (Ogonowska, 2022). W konsekwencji pojęcie rodzicielstwa cyfrowego wykracza obecnie poza tradycyjnie rozumianą mediację rodzicielską i obejmuje również kompetencje technolo-

giczne, krytyczne myślenie, empatię oraz umiejętność bezpiecznego prowadzenia dziecka przez coraz bardziej złożone środowisko cyfrowe (Wójcicka i in., 2025). Najnowsze badania wskazują ponadto, że kompetencje w zakresie sztucznej inteligencji (*AI literacy*) powinny być traktowane jako integralny element rodzicielstwa cyfrowego, w którym podstawowe znaczenie przypisuje się aktywnej mediacji rodzicielskiej, a nie kontroli o charakterze restrykcyjnym (Mukhtar i in., 2025; Remiya, 2026).

Szczególną rolę w dokonującej się transformacji odgrywają duże modele językowe (*large language models*, LLM), umożliwiające komunikację w języku naturalnym i wspierające personalizację interakcji (Mariani i in., 2023). Stanowią one podstawę tzw. konwersacyjnej sztucznej inteligencji (*Conversational Artificial Intelligence*, CAI), pozwalającej na prowadzenie dialogu z maszyną w sposób naturalny dla człowieka.

Aplikacje takie jak ChatGPT, Google Gemini czy Microsoft Copilot są coraz częściej wykorzystywane przez rodziców do wyszukiwania informacji, organizowania codziennego życia rodziny oraz uzyskiwania wsparcia w zadaniach edukacyjnych i rodzicielskich. Zjawisko to wpisuje się w szerszy proces cyfryzacji praktyk rodzinnych i staje się przedmiotem rozwijających się badań naukowych, obejmujących m.in. postawy rodziców wobec wykorzystywania AI w edukacji i wychowaniu dzieci (Mariani i in., 2023; Nazaruk i in., 2025).

Pomimo rosnącej popularności narzędzia wykorzystujące sztuczną inteligencję wywołują niejednoznaczne reakcje. Rodzice dostrzegają ich walory edukacyjne i organizacyjne, jednocześnie wyrażając obawy dotyczące rozwoju społeczno-emocjonalnego dzieci, ochrony prywatności oraz wiarygodności treści generowanych przez AI (Wójcicka i in., 2025). Chociaż konwersacyjna sztuczna inteligencja może pełnić funkcję swoistego „cyfrowego towarzysza rodzicielstwa” (*digital parenting companion*), dostarczając wskazówek lub propozycji działań edukacyjnych (Pakdemirli, 2026), nadal utrzymują się obawy dotyczące nadmiernego polegania na technologii oraz potencjalnego osłabienia autorytetu rodzicielskiego (Andreeva i in., 2025). Badania wskazują również na związek między cyfrowym poczuciem własnej skuteczności rodziców a ich postawami wobec rodzicielstwa cyfrowego, co pozwala odróżnić ogólne przekonania dotyczące własnych kompetencji od poczucia skuteczności odnoszącego się bezpośrednio do technologii i praktyk rodzicielskich (Fidan & Olur, 2023). Wskazane współwystępowanie możliwości oferowanych przez sztuczną inteligencję i związanych z nią zagrożeń uzasadnia potrzebę dalszych badań nad sposobami włączania AI przez rodziców do codziennych praktyk wychowawczych oraz nad tym, w jaki sposób równoważą oni praktyczne korzyści wynikające z wykorzystania tych narzędzi z towarzyszącymi im dylematami etycznymi.

Wykorzystanie sztucznej inteligencji przez rodziców

Wielu rodziców sięga po rozwiązania wykorzystujące sztuczną inteligencję, aby wzmacniać własne poczucie sprawczości w codziennych decyzjach związanych z opieką i edukacją dziecka. Poszukiwanie wsparcia za pośrednictwem systemów konwersacyjnych może również wynikać z obaw przed społeczną oceną sposobu pełnienia roli rodzicielskiej, szczególnie w przypadku osób narażonych na krytykę lub stygmatyzację, w tym rodziców wychowujących dzieci z niepełnosprawnościami lub doświadczających problemów ze zdrowiem psychicznym (Żabińska, 2024; Livingston i in., 2025). Konwersacyjne narzędzia oparte na AI zapewniają łatwo dostępne wsparcie wolne od oceniania, mogą sprzyjać refleksji, dostarczać informacji oraz zmniejszać poczucie izolacji (Ma i in., 2023). Badania przeprowadzone w grupie 1006 studentów korzystających z aplikacji Replika wskazały ponadto, że postrzegane wsparcie społeczne może przyczyniać się do poprawy dobrostanu użytkowników (Maples i in., 2024). Jednocześnie badacze przestrzegają, że systemy te jedynie symulują empatię (Kurian, 2025a), a korzystanie z nich może wiązać się z ryzykiem uzyskania nietrafnych porad, naruszenia prywatności, rozwoju zależności emocjonalnej oraz braku profesjonalnego nadzoru (Laestadius i in., 2022).

Potencjalne zastosowania dużych modeli językowych (LLM) w życiu rodzinnym można rozpatrywać w następujących wymiarach:

- *Edukacja i rozwój dziecka*. Generatywna sztuczna inteligencja (GenAI) umożliwia tworzenie spersonalizowanych materiałów dydaktycznych wspierających różne obszary rozwoju dziecka, m.in. rozwój językowy i emocjonalny (Elmorsy, 2024).

- *Wsparcie emocjonalne i psychiczne rodziców.* Interakcje z konwersacyjną sztuczną inteligencją (CAI) mogą zmniejszać poczucie osamotnienia, sprzyjać poprawie nastroju oraz wspierać autorefleksję (Ma i in., 2023).
- *Wsparcie pedagogiczne i terapeutyczne.* Technologie oparte na AI mogą ułatwiać uzyskanie wstępnych wskazówek w sytuacjach ograniczonego dostępu do specjalistycznych form pomocy (Munzer, 2024).
- *Bezpieczeństwo cyfrowe i kompetencje medialne.* Rodzice korzystający z LLM mogą wykorzystywać je jako punkt wyjścia do rozmów z dziećmi o informacjach dostępnych w Internecie oraz o odpowiedzialnym korzystaniu z technologii (Wójcicka & Słupska, 2025).

Pomimo wskazanych możliwości literatura przedmiotu konsekwentnie zwraca uwagę na kilka ograniczeń związanych z wykorzystywaniem AI. Odpowiedzi generowane przez te systemy mogą tworzyć pozory empatii, mimo że opierają się na mechanizmach probabilistycznych, a nie na wiedzy eksperckiej. Zwiększa to ryzyko pojawienia się informacji nieprawdziwych lub tzw. halucynacji modeli (Ma i in., 2023). Nadmierne poleganie na systemach konwersacyjnych może ponadto osłabiać zaufanie rodziców do własnych kompetencji w zakresie samodzielnego podejmowania decyzji edukacyjnych (Mariani i in., 2023). Równie istotne pozostają kwestie ochrony danych, odpowiedzialności etycznej oraz przetwarzania wrażliwych informacji dotyczących życia rodzinnego. Jak zauważają Punch i Oancea (2014), w badaniach edukacyjnych należy każdorazowo rozważać, czy pożądane rezultaty mogą uzasadniać zastosowanie środków budzących wątpliwości natury etycznej. Podobne dylematy podejmowane są obecnie w dyskusjach nad odpowiedzialnym projektowaniem konwersacyjnej AI przeznaczonej dla dzieci, szczególnie w odniesieniu do zachowania równowagi między bezpieczeństwem, zaangażowaniem użytkownika, personalizacją a ochroną prywatności (Kurian, 2025b).

Upowszechnianie narzędzi generatywnej sztucznej inteligencji, w tym dużych modeli językowych (LLM), prowadzi do ich stopniowego włączania w codzienne praktyki rodzinne – od organizowania życia codziennego i wyszukiwania informacji po wspieranie aktywności edukacyjnej dzieci. Badania prowadzone w różnych kontekstach wskazują, że rodzice dostrzegają przede wszystkim praktyczną użyteczność rozwiązań konwersacyjnych, takich jak chatboty, doceniając ich dostępność i wygodę. W literaturze podkreśla się jednak dwoisty charakter obecności AI w życiu rodziny: z jednej strony technologia może ułatwiać realizację codziennych zadań i wspierać sprawowanie opieki, z drugiej zaś rodzi zagrożenia związane z prywatnością oraz możliwością ograniczania podmiotowej roli człowieka w relacjach rodzinnych (Glassman i in., 2021).

Obawy te znajdują odzwierciedlenie również w badaniach nad sposobami poszukiwania informacji przez rodziców. Sztuczna inteligencja jest coraz częściej traktowana jako łatwo dostępne pierwsze źródło informacji dotyczących zdrowia lub rozwoju dziecka, jednak rodzice pozostają świadomi konieczności weryfikowania generowanych odpowiedzi oraz tego, że nie powinny one zastępować konsultacji ze specjalistą. AI pełni zatem przede wszystkim funkcję źródła wstępnych wskazówek, a nie autorytatywnego podmiotu podejmującego decyzje (Mahmutović Babić i in., 2025).

Metodologia

Cel badań i problemy badawcze

Rosnąca rola narzędzi sztucznej inteligencji w życiu rodzinnym oraz ich potencjalny związek z poczuciem własnej skuteczności rodziców uzasadniają potrzebę dalszych badań empirycznych. Celem niniejszego badania było rozpoznanie sposobów wykorzystywania narzędzi AI, w tym LLM, przez rodziców małych dzieci (w wieku 0–6 lat), a także określenie postrzeganej przez nich użyteczności tych rozwiązań w praktykach wychowawczych i edukacyjnych. Chociaż dotychczasowe badania wskazują na edukacyjny potencjał LLM (np. Ma i in., 2023; Mariani i in., 2023; Elmorsy, 2024; Wójcicka i in., 2025), wiedza dotycząca ich praktycznego wykorzystywania w relacjach rodzic–dziecko pozostaje ograniczona.

Szczególną uwagę poświęcono uogólnionemu poczuciu własnej skuteczności rodziców, rozumianemu za Bandurą (1977) jako przekonanie jednostki o własnej zdolności do skutecznego radzenia sobie w sytuacjach stanowiących wyzwanie, np. związanych z przyswajaniem umiejętności korzystania z nowych technologii.

Sformułowano cztery pytania badawcze:

- 1) Jaki jest zakres i charakter wykorzystywania AI w codziennych praktykach rodzicielskich i edukacyjnych?
- 2) Jakie korzyści, zagrożenia i problemy etyczne rodzice wiążą z wykorzystaniem AI?
- 3) Jakie czynniki sprzyjają korzystaniu z AI, a jakie je ograniczają?
- 4) Czy uogólnione poczucie własnej skuteczności różnicuje rodziców korzystających i niekorzystających z AI?

Metody, techniki i narzędzia badawcze

Badanie o charakterze ilościowo-eksploracyjnym przeprowadzono z wykorzystaniem metody sondażu diagnostycznego. Podstawowym narzędziem badawczym był autorski, ustrukturyzowany kwestionariusz ankiety składający się z 58 pozycji. Obejmował on pytania jednokrotnego wyboru (np. dotyczące częstotliwości korzystania z AI), pytania wielokrotnego wyboru (m.in. odnoszące się do celów wykorzystywania AI oraz rodzajów używanych urządzeń), a także pozycje oceniane na pięciostopniowej skali Likerta (od 1 – „zdecydowanie się nie zgadzam” do 5 – „zdecydowanie się zgadzam”) służące do pomiaru postaw, postrzeganej użyteczności oraz akceptowalności etycznej.

Ponadto do pomiaru poziomu ogólnego poczucia własnej skuteczności zastosowano Skalę Uogólnionej Własnej Skuteczności (*General Self-Efficacy Scale*, GSES) autorstwa Schwarzer'a i Jerusalema, w polskiej adaptacji Juczyńskiego. Właściwości psychometryczne GSES spełniają kryteria stawiane testom diagnostycznym. Narzędzie obejmuje 10 stwierdzeń służących do wyznaczenia globalnego wskaźnika poczucia własnej skuteczności.

Kwestionariusz oparto na założeniach Modelu Akceptacji Technologii (*Technology Acceptance Model*, TAM) oraz wynikach najnowszych badań dotyczących rodzicielstwa cyfrowego i mediacji rodzicielskiej. W modelu TAM korzystanie z technologii wyjaśnia się poprzez postrzeganą użyteczność, postrzeganą łatwość użytkowania, postawę wobec korzystania z technologii oraz intencję behawioralną. Wyniki najnowszych badań wskazują, że postrzegana użyteczność i pozytywne postawy są istotnymi predyktorami korzystania przez rodziców z ChatGPT, natomiast w przypadku dzieci najsilniejszym czynnikiem prognostycznym okazuje się zachęta ze strony rodziców (Xue i in., 2026).

Podobnie jak w badaniach z udziałem małych dzieci, w których należy minimalizować konsekwencje asymetrii relacji między dziećmi a dorosłymi badaczami, także prowadzenie badań wśród rodziców o zróżnicowanym poziomie kompetencji cyfrowych wymagało zachowania wyważonej narracji, która nie narzucałaby sposobu postrzegania rzeczywistości przez pryzmat kompetencji badaczy (Hendry i in., 2024). Z tego względu przed rozpoczęciem właściwego etapu gromadzenia danych dokonano oceny trafności treściowej kwestionariusza oraz przeprowadzono badanie pilotażowe na niewielkiej grupie rodziców ($n = 5$), aby zweryfikować jasność i zrozumiałość pytań. Na podstawie informacji zwrotnych respondentów wprowadzono niewielkie korekty językowe.

Procedura badania

W badaniu mogły uczestniczyć osoby, które potwierdziły, że są rodzicami dziecka w wieku od 0 do 6 lat, oraz wyraziły świadomą zgodę na udział. Odnośnik do formularza internetowego rozpowszechniano w okresie od października do listopada 2025 roku za pośrednictwem przedszkoli, mediów społecznościowych oraz akademickich sieci kontaktów.

Badanie przeprowadzono zgodnie z przyjętymi zasadami etycznymi prowadzenia badań społecznych (Pilch & Bauman, 2017). Udział w nim był dobrowolny i anonimowy, a respondenci mogli zrezygnować na każdym etapie. Wszystkie procedury realizowano zgodnie z przepisami Unii Europejskiej dotyczącymi ochrony danych osobowych (rozporządzenie (UE) 2016/679).

Wyniki

W badaniu uczestniczyło 103 rodziców małych dzieci (w wieku od 0 do 6 lat). Większość respondentów stanowiły kobiety (86,4%). Najliczniej reprezentowane były osoby w wieku 30–34 lat (36,9%) oraz 35–39 lat (35,0%). Dominowali respondenci z wykształceniem wyższym (63,1%). Analiza struktury rodziny wykazała, że ponad połowa uczestników badania miała dwoje dzieci (55,3%), natomiast 29,1% – jedno dziecko. Badana grupa charakteryzowała się wysokim poziomem dostępu do technologii cyfrowych: niemal wszyscy respondenci posiadali dostęp do smartfona i komputera, a znaczna część korzystała również z tabletów, telewizorów typu Smart TV oraz inteligentnych głośników.

Na podstawie deklaracji respondentów wyodrębniono dwie grupy: użytkowników AI (45,6%) oraz osoby niekorzystające z AI (54,4%). 56 rodziców zadeklarowało, że nie korzysta z narzędzi AI w sprawach dotyczących dziecka, natomiast 47 udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Wśród użytkowników AI 16,5% korzystało z tych narzędzi regularnie, tj. co najmniej raz w tygodniu ($n = 17$), a 29,1% – okazjonalnie, tj. raz w miesiącu lub rzadziej ($n = 30$). Najczęstsze cele korzystania z narzędzi AI w sprawach dotyczących dziecka przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1

Najczęstsze cele wykorzystywania AI przez respondentów w sprawach dotyczących dziecka ($N = 47$, 100%)

Cele wykorzystania AI	N	%
pomysły na zabawy/ aktywności rozwojowe	20	42,6%
zdrowie/ dieta/ zaburzenia snu	15	31,9%
Wyjaśnianie trudnych tematów dziecku	14	29,8%
wsparcie wychowawcze (kwestie dotyczące emocji, relacji)	14	29,8%
tworzenie/ opowiadanie bajek, rymowanek	8	17,0%
wsparcie rodzica (czas, stres)	8	17,0%
wsparcie w nauce języka/ czytania/ liczenia	5	10,6%
tłumaczenia	5	10,6%

Źródło: opracowanie własne.

Respondenci najczęściej wskazywali, że odpowiedzi generowane przez AI są zrozumiałe (32) oraz użyteczne (25). Zwracano również uwagę na ich dostosowanie do wieku dziecka (12), konieczność weryfikowania uzyskanych informacji (10), a także kreatywny i inspirujący charakter generowanych treści (8).

W odniesieniu do wykorzystywania danych wrażliwych dotyczących dziecka przez narzędzia AI większość respondentów deklarowała, że nigdy tego nie robi (36). Ośmiu rodziców wskazało, że zdarza im się to sporadycznie, po uprzedniej anonimizacji danych, natomiast trzech – że robi to czasami. Podobną ostrożność odnotowano w odniesieniu do udostępniania dziecku treści generowanych przez AI: 32 respondentów nigdy tego nie robiło, 6 – rzadko, 8 – czasami, a 1 – często. Postawy rodziców wobec AI przedstawiono szczegółowo w tabeli 2.

Tabela 2

Postawy rodziców wobec AI oceniane na skali Likerta od 1 do 5 ($N = 47$)

Stwierdzenia dotyczące AI	M	SD	Mediana
AI pomaga szybciej znaleźć pomysły na aktywności	3,72	1,08	4
Obawiam się, że AI zwiększa „czas ekranowy”	3,09	1,43	3
AI bywa frustrująca	2,93	1,20	3
AI zastępuje moją kreatywność	2,62	1,31	3
Dzięki AI oszczędzam czas, który mogę poświęcić dziecku	2,30	1,32	2
Odpowiedzi AI inspirują rozmowy z dzieckiem	2,09	1,06	2

Źródło: opracowanie własne.

Uzyskane wyniki wskazują na ostrożność rodziców w kwestiach związanych z prywatnością oraz umiarkowany zakres włączania dzieci w kontakt z treściami generowanymi przez AI. Ponadto w ocenie etycznych scenariuszy respondenci zdecydowanie odrzucali możliwość zastąpienia profesjonalnej diagnozy i terapii rozwiązaniami opartymi na AI (średnia ocena akceptowalności: 1,98 w skali 1–5). Oceny poszczególnych scenariuszy etycznych przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3

Średnie oceny akceptowalności scenariuszy etycznych na skali Likerta od 1 do 5 (N = 47)

Wyobraź sobie następujące sytuacje i oceń ich akceptowalność (w skali 1–5, gdzie 1 oznacza niski poziom akceptacji).	M
Scenariusze etyczne: rodzic prosi AI ...	
o przygotowanie planu wspierania dziecka w radzeniu sobie z emocjami, a następnie przekazuje go nauczycielowi	1,70
o wygenerowanie bajki terapeutycznej na podstawie informacji dotyczących lęków dziecka	2,83
o poradę żywieniową dotyczącą nietolerancji pokarmowej dziecka	2,87
o ocenę zachowania dziecka i postawienie diagnozy	1,98

Źródło: opracowanie własne.

GSES a korzystanie z AI – dyskusja

Skalę GSES w całości wypełniło 97 respondentów spełniających kryteria udziału w badaniu. Rzetelność skali była bardzo wysoka (α Cronbacha = 0,912). Dla ogólnego wyniku skali, mieszczącego się w przedziale 10–40 punktów, uzyskano następujące wartości: $M = 30,80$, $SD = 5,34$ (min = 12, max = 40), co wskazuje na umiarkowanie wysoki poziom uogólnionego poczucia własnej skuteczności w badanej grupie.

Porównanie wyników GSES osób korzystających z AI ($N = 46$; $M = 31,20$; $SD = 5,41$) oraz niekorzystających z AI ($N = 51$; $M = 30,45$; $SD = 5,30$) nie wykazało różnic istotnych statystycznie.

Wynik testu t Welcha dla prób niezależnych wyniósł: $t(100,93) = 1,13$, $p = 0,260$, przy niewielkiej wielkości efektu (d Cohena = 0,22) oraz 95% przedziale ufności dla różnicy $[-1,01; 3,68]$. W celu przeprowadzenia bardziej szczegółowej analizy respondentów podzielono następnie na trzy grupy ze względu na częstotliwość korzystania z AI: osoby niekorzystające ($n = 51$), korzystające okazjonalnie, tj. raz w miesiącu lub rzadziej ($n = 29$), oraz korzystające regularnie, tj. co najmniej raz w tygodniu ($n = 17$). Jednoczynnikowa analiza wariancji (ANOVA) również nie wykazała istotnych różnic między tymi trzema grupami: $F(2, 100) = 0,65$, $p = 0,526$, przy znikomej wielkości efektu ($\eta^2 = 0,013$). Oznacza to, że częstotliwość korzystania z AI nie różnicuje w sposób istotny uogólnionego poczucia własnej skuteczności rodziców.

W celu rozszerzenia analizy poza statystyki opisowe zbadano również zależności między korzystaniem z AI, zmiennymi demograficznymi i postawami respondentów. Testy niezależności chi-kwadrat wykazały, że płeć ($\chi^2 = 4,12$, $p = 0,128$) oraz poziom wykształcenia ($\chi^2 = 0,92$, $p = 0,630$) nie różnicowały w sposób istotny osób korzystających i niekorzystających z AI. Istotnym czynnikiem okazał się natomiast wiek ($\chi^2 = 4,93$, $p = 0,026$): rodzice w wieku 34 lat i młodszy istotnie częściej korzystali z narzędzi AI.

Analiza korelacji przeprowadzona wśród użytkowników AI z wykorzystaniem współczynnika ρ Spearmana wykazała ponadto, że częstotliwość korzystania z AI nie była silnie związana z ogólnym wynikiem GSES ($r = -0,07$, $p = 0,635$). Nie stwierdzono również istotnych korelacji między GSES a postrzeganą użytecznością ($r = -0,05$, $p = 0,758$) ani obawami dotyczącymi prywatności ($r = 0,06$, $p = 0,684$). Wyniki te sugerują, że decyzje dotyczące korzystania z AI są w większym stopniu związane z konkretnymi potrzebami pragmatycznymi, zaufaniem i wiekiem niż z uogólnionym poczuciem własnej skuteczności.

Najczęściej wskazywanymi powodami niekorzystania z AI w praktykach rodzicielskich były: brak potrzeby (76,8%), brak zaufania (37,5%) oraz obawy natury etycznej lub związane z prywatnością (12,5%). Brak czasu lub wiedzy wskazywano zdecydowanie rzadziej. Pomimo tego sceptycyzmu respondenci deklarowali umiarkowaną gotowość do skorzystania z AI w przyszłości ($M = 4,79$ w skali 1–10).

Może to wskazywać, że większa przejrzystość działania systemów, skuteczniejsza ochrona prywatności oraz wzrost zaufania mogłyby sprzyjać szerszemu korzystaniu z tych technologii.

Uzyskane wyniki przemawiają za interpretacją postaw rodziców wobec AI w kategoriach ostrożnego optymizmu. Rodzice dostrzegają użyteczność AI w zastosowaniach edukacyjnych i organizacyjnych, pozostają jednak niechętni poleganiu na tych rozwiązaniach w kwestiach dotyczących zdrowia i rozwoju dziecka oraz innych wrażliwych obszarów życia rodzinnego. Ten wzorzec jest zgodny z założeniami Modelu Akceptacji Technologii (TAM), w którym postrzegana użyteczność technologii zwiększa gotowość do jej wykorzystywania, podczas gdy obawy dotyczące prywatności, przejrzystości jej działania oraz zaufania mogą osłabiać intencję korzystania. Zamiast całkowicie odrzucać AI, rodzice wydają się przyjmować strategię selektywnej otwartości, ograniczając korzystanie z niej do jasno określonych zastosowań zadaniowych, a unikając sytuacji wymagających oceny eksperckiej lub wiążących się z przetwarzaniem wrażliwych danych osobowych.

Istotnym wnioskiem jest również znaczenie mediacji rodzicielskiej i kompetencji rodziców. Nadmierne korzystanie z narzędzi cyfrowych może ograniczać bezpośrednie interakcje i osłabiać koncentrację, dlatego mediacja rodzicielska nie powinna sprowadzać się wyłącznie do nakładania ograniczeń. Rodzice mogą aktywnie wspierać (*scaffold*) interakcje dzieci z narzędziami konwersacyjnymi poprzez rozwijanie krytycznej refleksji oraz wyznaczanie granic związanych z bezpieczeństwem i etyką, przyjmując tym samym wspierające i edukacyjne podejście do korzystania z AI.

Uzyskane wyniki są zgodne z wcześniejszymi badaniami wskazującymi, że zaufanie do AI ma charakter warunkowy i zależy od kontekstu jej wykorzystania. Rodzice na ogół postrzegają sztuczną inteligencję jako łatwo dostępne źródło wstępnych informacji, mając jednocześnie świadomość, że podejmowanie istotnych decyzji dotyczących edukacji, rozwoju lub zdrowia dziecka wymaga konsultacji ze specjalistą (Mahmutović Babić i in., 2025). Podobne obawy dotyczące prywatności, ochrony danych oraz zachowania właściwych relacji rodzinnych odnotowano w badaniach nad rodzicielstwem cyfrowym i *sharentingiem* (Sobczak, 2023; OECD, 2025). Chociaż wśród młodzieży oraz w niektórych kontekstach kulturowych obserwuje się większy optymizm wobec technologii (Kapania i in., 2022; Farisal, 2025), rodzice uczestniczący w niniejszym badaniu wyraźnie odróżniali wykorzystywanie AI jako wsparcia edukacyjnego od powierzania jej zadań należących do rodziców lub specjalistów. Odzwierciedla to szersze obawy, że technologie konwersacyjne mogą ograniczać bezpośrednio zaangażowanie człowieka, jeśli zaczynają zastępować, zamiast wspierać, interakcje między rodzicem a dzieckiem.

W wymiarze praktycznym uzyskane wyniki wskazują na potrzebę rozwijania kompetencji rodziców w zakresie sztucznej inteligencji (*AI literacy*) w ramach przyszłych działań edukacyjnych. Dotyczy to w szczególności umiejętności krytycznej oceny treści generowanych przez AI, ochrony prywatności oraz odpowiedzialnego udostępniania danych. Istotną rolę w tym zakresie mogą odgrywać instytucje edukacyjne, zapewniając rodzicom rzetelne informacje na temat możliwości i ograniczeń sztucznej inteligencji oraz promując wykorzystywanie jej jako narzędzia wspierającego edukację, a nie zastępującego wiedzę specjalistyczną czy relacje rodzinne.

Wyniki uzyskane za pomocą skali GSES wskazują, że rodzice charakteryzują się umiarkowanie wysokim poziomem uogólnionego poczucia własnej skuteczności, które nie różnicuje osób korzystających i niekorzystających z AI. Narzędzia AI można zatem postrzegać przede wszystkim jako zasób uzupełniający, wspierający rodziców w podejmowaniu decyzji, a nie zastępujący ich własne kompetencje i poczucie skuteczności.

Odmienne postawę można zaobserwować wśród dzieci i młodzieży, które są skłonne postrzegać AI jako neutralnego „eksperta” – około 30% amerykańskich nastolatków ocenia rozmowy z AI jako równie satysfakcjonujące jak rozmowy z rówieśnikami (Common Sense Media, 2023). Niektórzy badacze zwracają uwagę, że nadmierne poleganie na sztucznej inteligencji może prowadzić do osłabienia więzi rodzinnych oraz autorytetu rodziców. A. F. Pawlak (2025) zauważa, że „ucztłowianie” AI może zakłócać rozwój emocjonalny – przypadki nawiązywania przez nastolatków quasi-relacji z chatbotami mogą świadczyć o niepokojących zmianach w sposobie rozumienia przyjaźni i bliskości, przy czym zjawisko tworzenia tego rodzaju relacji z systemami konwersacyjnymi nie ogranicza się wyłącznie do młodzieży, lecz dotyczy również osób dorosłych.

Wnioski

Wyniki przeprowadzonych badań eksploracyjnych ujawniają specyficzny wzorec zachowań rodziców wobec sztucznej inteligencji, który na potrzeby niniejszego badania operacjonalizujemy jako „selektywną otwartość”. Badania nad rodzinami funkcjonującymi w zmediatyzowanym środowisku powinny pozostawać otwarte na nowe zjawiska oraz uwzględniać narracje konstruktywistyczne ze względu na różnorodność doświadczeń badanych osób (Zbróg, 2024), podobnie jak badania prowadzone z udziałem dzieci. Koncepcja „selektywnej otwartości” wyraźnie różni się zarówno od ogólnie rozumianej ambiwalencji, jak i od czysto pragmatycznego podejścia do korzystania z technologii. O ile ambiwalencja oznacza utrzymujący się stan niepewności, a podejście pragmatyczne koncentruje się przede wszystkim na doraźnej użyteczności technologii, o tyle selektywna otwartość oznacza świadome różnicowanie zakresu jej wykorzystania w zależności od postrzeganego ryzyka oraz przyjmowanych granic etycznych. Wyniki badania ankietowego wyraźnie przemawiają za takim ujęciem tego pojęcia: rodzice chętnie korzystają z AI w obszarach postrzeganych jako mało ryzykowne, a zarazem użyteczne (np. do generowania pomysłów na zabawy, co wskazało 42,6% użytkowników, lub do wyjaśniania dziecku trudnych zagadnień), jednocześnie wyznaczając wyraźne granice jej zastosowania w obszarach wrażliwych i obarczonych większym ryzykiem. Świadczy o tym zdecydowane odrzucenie wykorzystywania AI do profesjonalnej diagnozy (średnia ocena akceptowalności: 1,98 w skali 1–5) oraz świadoma rezygnacja z udostępniania wrażliwych danych dotyczących dzieci – zdecydowana większość użytkowników deklaruwała, że nigdy tego nie robi.

Chociaż przeprowadzone badanie przekrojowe dostarcza wartościowego obrazu aktualnych podstaw rodziców, zastosowana metodologia nie pozwala na określenie długofalowego wpływu AI na relacje rodzinne, autorytet rodzicielski, rozwój emocjonalny dzieci ani ich zdrowie psychiczne. Twierdzenia dotyczące potencjalnego osłabienia więzi rodzinnych czy psychologicznych konsekwencji nadmiernego polegania na AI należy traktować jako problemy teoretyczne wyłaniające się z analizy literatury, a nie jako bezpośrednie wnioski wynikające z danych uzyskanych w przeprowadzonym badaniu ankietowym. Obszary te wyznaczają zatem istotne kierunki przyszłych badań podłużnych i jakościowych, które powinny pogłębiać wiedzę na temat funkcjonowania rodzin w zmediatyzowanym środowisku.

Na podstawie przedstawionej analizy można sformułować rekomendacje o charakterze praktycznym. W celu zachowania rygoru metodologicznego podzielono je na dwie kategorie: rekomendacje wynikające bezpośrednio z uzyskanych danych empirycznych oraz rekomendacje sformułowane na podstawie szerszego przeglądu literatury i kontekstu społecznego.

Rekomendacje oparte bezpośrednio na wynikach badań empirycznych:

- *Edukacja rodziców w zakresie ochrony prywatności i ograniczeń AI*. Rodzice uczestniczący w badaniu wyraźnie wyrażali obawy dotyczące ochrony danych oraz brak zaufania do treści generowanych przez AI, dlatego ukierunkowane działania edukacyjne (np. prowadzone przez przedszkola i żłobki) powinny koncentrować się na przekazywaniu wiedzy o sposobach anonimizacji danych oraz zwiększaniu świadomości na temat „halucynacji” AI.
- *Promowanie krytycznego korzystania z AI jako narzędzia wspierającego, a nie zastępującego człowieka*. Rodzice wykazywali „selektywną otwartość”, zdecydowanie odrzucając wykorzystywanie AI w celach diagnostycznych, dlatego działania edukacyjne powinny służyć utrwalaniu tej wyraźnie wyznaczonej granicy. Należy promować AI przede wszystkim jako narzędzie wspierające rodziców, a nie rozwiązanie zastępujące ocenę specjalisty czy empatię właściwą relacjom międzyludzkim.

Rekomendacje wynikające z przeglądu literatury i szerszego kontekstu społecznego:

- *Standardy dotyczące AI w instytucjach opiekuńczych i edukacyjnych*. Chociaż zagadnienie to jedynie pośrednio wiąże się z wykorzystywaniem AI przez rodziców w środowisku domowym, literatura wskazuje na potrzebę wprowadzenia odpowiednich regulacji instytucjonalnych (Pakdemirli, 2026). W celu ochrony dobrostanu dzieci instytucje powinny określić jasne zasady dotyczące dopuszczalnego zakresu wykorzystywania AI w diagnozie pedagogicznej i terapii.
- *Promowanie higieny cyfrowej*. W odpowiedzi na szersze zagrożenia wskazywane w analizowanych ujęciach teoretycznych istnieje potrzeba podejmowania działań systemowych służących ochronie

bezpośrednich interakcji między członkami rodziny oraz zdrowia psychicznego najmłodszego pokolenia przed zagrożeniami związanymi z technoferencją. Działania te powinny sprzyjać takiemu korzystaniu z narzędzi cyfrowych, aby wspierały one więzi rodzinne, zamiast je zakłócać.

Wnioski te są zgodne z wynikami badań poświęconych bezpośrednio sposobom postrzegania przez rodziców roli AI w edukacji i wychowaniu dzieci, potwierdzając potrzebę prowadzenia dalszych badań oraz opracowywania praktycznych wskazówek wspierających rodziny w korzystaniu z tych technologii (Nazaruk i in., 2025). Wyniki przeprowadzonego badania ankietowego uzasadniają podjęcie dalszych badań z wykorzystaniem metod mieszanych, które pozwoliłyby ukazać m.in. emocjonalną i edukacyjną dynamikę związaną z korzystaniem z technologii. Warto również uwzględnić perspektywę dzieci, szczególnie w kontekście ich pierwszych doświadczeń z generatywnymi systemami konwersacyjnymi.

Ograniczenia badania

Istotnym ograniczeniem metodologicznym niniejszego badania jest zastosowanie Skali Uogólnionej Własnej Skuteczności (GSES). Narzędzie to służy do pomiaru uogólnionego, globalnego poczucia własnej skuteczności, które pozostaje względnie stabilne w różnych sytuacjach. Brak statystycznie istotnych różnic między osobami korzystającymi i niekorzystającymi z AI może wynikać z faktu, że ogólne poczucie własnej skuteczności jest konstruktem zbyt szerokim, aby uchwycić bardziej subtelne różnice w zachowaniach związanych z korzystaniem z technologii.

W przyszłych badaniach zasadne byłoby zastosowanie skal odnoszących się do konkretnych obszarów funkcjonowania, takich jak poczucie własnej skuteczności w rodzicielstwie cyfrowym (Digital Parenting Self-Efficacy) lub technologiczne poczucie własnej skuteczności (Technological Self-Efficacy). Narzędzia te są lepiej dostosowane do specyfiki korzystania z AI oraz mediacji cyfrowej i mogą pozwolić na ujawnienie różnic, których nie można uchwycić za pomocą miary uogólnionego poczucia własnej skuteczności.

Deklaracja dotycząca wykorzystania AI

Narzędzia sztucznej inteligencji (ChatGPT GPT-4 oraz Google Gemini Advanced for the Academy) wykorzystano do redakcji i korekty językowej tekstu oraz weryfikacji analiz statystycznych. Wszystkie treści opracowane z wykorzystaniem tych narzędzi zostały zweryfikowane przez autorów pod względem poprawności merytorycznej, rzetelności i zgodności ze stanem faktycznym.

Bibliografia

- Andreeva, Y., Fakhruddinova, L., Dautova, R., & Teleguzova, D. (2025). Phenomena of influence of household artificial intelligence on child-parent relations in the family space. *Education and Self Development*, 20(2), 97–109. <https://doi.org/10.26907/esd.20.2.08>
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavior change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215.
- Ciechowska, M., & Szymańska, M. (2017). *Wybrane metody jakościowe w badaniach pedagogicznych. Część 1*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego.
- Elmorsy, G. N. H. (2024). Using generative AI tools to improve children's story production skills in early childhood: Suggested standards. *Scientific Journal of King Faisal University*, 25(1), 73–81. <https://doi.org/10.37575/h/edu/230043>
- Farisal, U. (2025). The impact of AI on family communication: A narrative review on children's respect for parents in developing Southeast Asia. *Journal Parenting Dan Anak*, 2(2), 1–15. <https://doi.org/10.47134/jpa.v2i2.1472>
- Fidan, N., & Olur, B. (2023). Examining the relationship between parents' digital parenting self-efficacy and digital parenting attitudes. *Education and Information Technologies*, 28, 15189–15204. <https://doi.org/10.1007/s10639-023-11841-2>

- Glassman, J. R., Humphreys, K., Yeung, S., Smith, M., Jauregui, A., Milstein, A., & Sanders, L. (2021). Parents' perspectives on using artificial intelligence to reduce technology interference during early childhood: Cross-sectional online survey. *Journal of Medical Internet Research*, 23(3), e19461. <https://doi.org/10.2196/19461>
- Haley, L. C., Boyd, A. K., Hebballi, N., Reynolds, E. W., Smith, K. G., Scully, P. T., Nguyen, T. L., Bernstam, E., & Li, L. T. (2023). Attitudes on artificial intelligence use in pediatric care from parents of hospitalized children. *Journal of Surgical Research*, 295, 158–167. <https://doi.org/10.1016/j.jss.2023.10.027>
- Hendry, H., Teszenyi, E., Rodriguez-Leon, L., Maynes, M. L., Dorrian, J., & Edwards, T. (2024). Tensions, assumptions and situated ethics: Attuning to the unpredictability of ethics in early childhood research participation. *European Early Childhood Education Research Journal*, 33(3), 483–496. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2024.2387570>
- Kapania, K., Siy, O., Clapper, G., Meena SP, A., & Sambasivan, N. (2022). "Because AI is 100% right and safe": User attitudes and sources of AI authority in India. In *Proceedings of the 2022 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*. Association for Computing Machinery. <https://doi.org/10.1145/3491102.3517533>
- Kurian, N. (2025). AI's empathy gap: The risks of conversational artificial intelligence for young children's well-being and key ethical considerations for early childhood education and care. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 26(1), 132–139. <https://doi.org/10.1177/14639491231206004>
- Kurian, N. (2025). Designing Child-Safe Conversational AI: Three Dilemmas for Responsible Design. In *Proceedings of the 7th ACM Conference on Conversational User Interfaces (CUI '25)*. Association for Computing Machinery, New York, NY, USA, Article 25, 1–5. <https://doi.org/10.1145/3719160.3737638>
- Laestadius, L., Bishop, A., Gonzalez, M., Illeňčík, D., & Campos-Castillo, C. (2022). Too human and not human enough: A grounded theory analysis of mental health harms from emotional dependence on the social chatbot Replika. *New Media & Society*, 26(10), 5923–5941. <https://doi.org/10.1177/14614448221142007>
- Livingston, V., Jackson-Nevels, B., Davis-Wagner, D., Jameson, D., & Joyner, C. (2025). Dignity in mental health – Examining the dynamics of mental health stigma: A narrative review. *Academia Mental Health and Well-Being*, 2(3). <https://doi.org/10.20935/MHealthWellB7837>
- Ma, Z., Mei, Y., & Su, Z. (2023). Understanding the Benefits and Challenges of Using Large Language Model-based Conversational Agents for Mental Well-being Support. *AMIA Symposium. Annual Symposium proceedings, 2023*, 1105–1114. <https://arxiv.org/abs/2307.15810>
- Mahmutović Babić, A., Duranović, M., Lovrić, I., Petrović, A., & Madžar Čančdar, A. (2025). Artificial intelligence in parental information-seeking about child health and development. *Research in Education and Rehabilitation*, 8(2), 494–503. <https://doi.org/10.51558/2744-1555.2025.8.2.494>
- Maples, B., Cerit, M., Vishwanath, A., & Pea, R. (2024). Loneliness and suicide mitigation for students using GPT3-enabled chatbots. *npj Mental Health Research*, 3, Article 4. <https://doi.org/10.1038/s44184-023-00047-6>
- Mariani, M. M., Hashemi, N., & Wirtz, J. (2023). Artificial intelligence empowered conversational agents: A systematic literature review and research agenda. *Journal of Business Research*, 161, Article 113838. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2023.113838>
- Mukhtar, Z., Selvi, I. D., Nurkamelia, A. H., Jasandra, A., Sultan, S., & Kepulauan Riau, A. (2025). Digital parenting in the era of artificial intelligence: The role of parents in guiding early childhood interaction with smart technology. *JOYCED Journal of Early Childhood Education*, 5(2), 260–270. <https://doi.org/10.14421/joyced.2025.52-08>
- Munzer, T. (2024). *How will artificial intelligence (AI) affect children?*. HealthyChildren.org. <https://www.healthychildren.org/English/family-life/Media/Pages/how-will-artificial-intelligence-AI-affect-children.aspx>

- Nazaruk, S., Rybka, A., Mościbrodzka, J., & Sokołowska, B. (2025). Postrzeganie przez rodziców możliwości wykorzystania sztucznej inteligencji w edukacji i wychowaniu dzieci. Wyniki badań własnych. *Studia Edukacyjne*, 77, 153–167. <https://doi.org/10.14746/se.2025.77.9>
- OECD. (2025). *How's life for children in the digital age?* OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/0854b900-en>
- Pakdemirli, A. (2026). Artificial intelligence and digital technologies in family and parenting contexts. *Journal of Basic and Clinical Health Sciences*, 10, 149–156. <https://doi.org/10.30621/jbachs.1868255>
- Parlament Europejski & Rada Unii Europejskiej. (2016). *Rozporządzenie (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)*. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L 119, 1–88. <https://uodo.gov.pl/404>
- Pilch, T., & Bauman, T. (2017). *Zasady badań pedagogicznych: Strategie ilościowe i jakościowe*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Punch, F. P., & Oancea, A. (2014). *Introduction to research methods in education*. Sage.
- Remiya, J. S. (2026). Parental mediation in the age of artificial intelligence and smart devices: A study of digital parenting practices in India. *Journal of Emerging Technologies and Innovative Research*, 13(2), a712–a721. <https://doi.org/10.56975/jetir.v13i2.575451>
- Sobczak, A. (2023). Zjawisko sharentingu – między prawem do prywatności dziecka a aktywnością rodziców w mediach społecznościowych. *Studia Edukacyjne*, 71, 93–106. <https://doi.org/10.14746/se.2023.71.6>
- Wójcicka, N., Słupska, A., Groń, M., Ogrodzki, P., Piechna, J., Sowiński, P., Rywczyńska, A., Domańska, E., Michałowski, A., Osuch, A., Oleszkiewicz, K., Ładna, A., Jankiewicz, A., Wałkuska, O., Rylski, A., Urbańska-Galanciak, D., Perfuński, M., & Czechowska, Z. (2025). *W sieci wyzwań. Sztuka wychowania w cyfrowym świecie*. NASK – Państwowy Instytut Badawczy.
- Xue, L., Mahat, J., & Ghazali, N. (2026). Technology Acceptance Model in artificial intelligence in education: A meta-analysis. *SAGE Open*, 16(1), 1–23. <https://doi.org/10.1177/21582440251409441>
- Zbróg, Z. (2024). Praktyki wykluczania rówieśniczego w grupie pięcioletnich dziewczynek – analiza dyfrakcyjna. *Polska Myśl Pedagogiczna*, 10, 241–255. <https://doi.org/10.4467/24504564PMP.24.013.19967>
- Żabińska, A. (2024). Social exclusion of mothers of children on the autism spectrum as presented in popular publications. *Avant. Pismo Awangardy Filozoficzno-Naukowej*, 15(3). <https://doi.org/10.26913/ava3202414>